

Ošetřovatelské postupy – názvosloví

symptom	příznak, vnější projev
syndrom	soubor příznaků, který charakterizuje určitou nemoc
turgor kůže	napětí kůže
edém	otok
ascites	zvýšené množství volné tekutiny v dutině břišní
anasarka	otok celého těla
kachexie	celková sešlost, chátrání, hubnutí spojené s výraznou slabostí
malnutrice	podvýživa, nedostatečné složení stravy (nedostatek některých složek)
hyponutrice	podvýživa, nedostatečný energetický obsah
anorexie	nechutenství
karence	nedostatek některé živiny v potravě
hyperorexie	zvýšený apetit, nenasytnost, chorobná žravost
polydypsie	nadměrná žízeň
dehydratace	ztráta tělesných tekutin a iontů
dysfagie	porucha polykání
regurgitace	zpětný návrat sousta z jícnu do dutiny ústní
dyspepsie	souhrnné označení pro trávicí potíže: horní = žaludeční (anorexie, nauzea, vomitus, pyróza, ...); dolní = střevní (borborygmy, meteorismus, flatulence, průjem, zácpa, ...)
nauzea	nevolnost
vomitus	zvracení
pyróza	pálení žáhy
singultus	škytavka
eructatio	říhání, vypuzování vzduchu ze žaludku
flatulence	plynatost
borborygmy	kručení v břiše
syndrom falešného přítele	plynatost s odchodem stolice
meteorismus	plynatost, nadýmání
defekace	vyprazdňování stolice
obstipace	zácpa
diarrhoea	průjem
hemoroidy, hemeroidy	rozšířené žíly v anální oblasti
skybala	spečená tvrdá stolice ve střevě
steatorea	objemná, kašovitá, nepříjemně zapáchající, lesklá/mastná, bledá/našedlá stolice (nadměrné množství tuku ve stolici v důsledku jeho porušeného trávení či vstřebávání)
acholická stolice	světlá až bílá stolice (symptom poruchy průtoku žluči žlučovodem)
enteroragie	krvácení ze střeva, čerstvá krev ve stolici (krvácení z dolní etáže trávicího traktu)

meléna	černá, dehtovitá stolice (natrávená krev ve stolici, krvácení z horní etáže trávicího traktu)
diuréza	vylučování moči ledvinami
polyurie	diuréza větší než 2500 ml/24 h
oligurie	diuréza menší než 500 ml/24 h nebo menší než 20 ml/h
anurie	významný pokles denní diurézy nebo její úplné zastavení 0–50ml/24h
retence	zadržení moči v močovém měchýři a nemožnost se vymočit
nykturie	noční močení
enuresis	pomočování
enuresis nocturna	noční pomočování
enuresis diurna	pomočování v průběhu dne
paradoxní ischurie	zadržení moči v močovém měchýři provázené odchodem moči po kapkách
dysurie	obtížné a bolestivé močení, provázené pálením a řezáním
strangurie	bolest a řezání při močení
polakisurie	časté nucení na močení, vymočení malého množství moči
hematurie	krev v moči
pyurie	přítomnost velkého množství leukocytů až hnisu v moči
proteinurie	přítomnost bílkovin v moči
glykosurie	přítomnost glukózy v moči
bakteriurie	přítomnost bakterií v moči
ketonurie	přítomnost ketolátek (produkty rozkladu mastných kyselin) v moči
virilismus	výskyt tělesných a duševních maskulinních (mužských) znaků u ženy
hypotrichóza	↓ ochlupení
hypertrichóza	↑ ochlupení (u žen převážně na dolních končetinách a předloktích)
cyanóza	namodralé zbarvení kůže a sliznic v důsledku nedostatku kyslíku v krvi
akra	okrajové části těla – nos, rty, brada, uši, prsty
periferní cyanóza	cyanóza, která se projevuje na akrech, akra jsou chladná
centrální cyanóza	cyanóza, která se projevuje na kůži a sliznici celého těla, kůže je teplá
hyperémie	červené zbarvení tkáně nebo orgánu, překrvení, kapiláry jsou roztažené a vyplněné krví
erytém	červené zbarvení kůže, zvýšené prokrvení, rozšíření krevních cév
exantém	vyrážka
pustula	pupínek vyplněný hnisem
pruritus	svědění
ikterus	žloutenka, žluté zbarvení kůže a sliznic
subikterus	mírná žloutenka, ikterus není patrný na kůži, jen na očních bělmech
vítligo	světlé skvrny na kůži nepravidelných tvarů
dekubitus	proleženina
intertrigo	oprúzenina
paréza	obrna, částečná neschopnost aktivního volního pohybu

plegie	ochrnutí, úplná neschopnost aktivního volního pohybu
monoparéza	částečné ochrnutí jedné končetiny
hemiparéza	částečné ochrnutí pravé nebo levé poloviny těla
hemiplegie	úplné ochrnutí pravé nebo levé poloviny těla
paraparéza	částečné ochrnutí poloviny těla (paréza dolních končetin)
paraplegie	úplné ochrnutí poloviny těla (plegie dolních končetin)
kvadraparéza	částečné ochrnutí všech čtyř končetin
kvadruplegie	úplné ochrnutí všech čtyř končetin
hyperstezie	zvýšená citlivost
hypestezie	snížená citlivost, porucha čítí
dystezie	změna citlivosti
parestezie	mravenčení, brnění
anestezie	umělé usnutí nebo úplné znecitlivění části těla
hypalgezie	snížené vnímání bolesti
analgezie	odstranění vnímání bolesti
abdukce	odtažení
addukce	přitažení
flexe	ohnutí
extenze	natažení
rotace	otočení/kroužení
elevace	zvednutí
genupektorální poloha	kolenopršní, jedinec klečí a opírá se o ramena a hrudník
genukubitální poloha	kolenoloketní, jedinec klečí a opírá se o lokty
vigilita	bdělost
amence	kvalitativní porucha vědomí, zmatenost (bezradnost, dezorientovanost)
obnubilace	kvalitativní porucha vědomí, mráкотný stav (jednání bez kontroly vědomí, nepamatuje si)
somnambulismus	náměsíčnost
somnolence	kvantitativní porucha vědomí, snížená bdělost, zvýšená spavost
sopor	kvantitativní porucha vědomí, hluboký spánek, reakce na silnější podnět (bolest)
kóma	kvantitativní porucha vědomí, bezvědomí, bezvládná poloha, obranné reflexy vyhaslé
normotenze	fyzilogická hodnota krevního tlaku (systola pod 140 mmHg, diastola pod 90 mmHg)
hypotenze	nízký krevní tlak (systola pod 100 mmHg, diastola pod 50 mmHg)
hypertenze	vysoký krevní tlak mírná: systola 140–159 mmHg, diastola 90–99 mmHg střední: systola 160–179 mmHg, diastola 100–109 mmHg těžká: systola nad 180 mmHg, diastola nad 110 mmHg
hypertenzní krize	život ohrožující stav déletrvajícího vysokého krevního tlaku, systola nad 210 mmHg, diastola nad 130 mmHg
normokardie	fyzilogická tepová frekvence: dospělí 60'–80', dítě do 10 let 90', kojeneц 100'–140', novorozenec 130'–150'

tachykardie	zrychlená tepová frekvence
bradykardie	zpomalená tepová frekvence
normopnoe/eupnoe	fyziologická dechová frekvence: dospělí 14'–20', dítě do 10 let 20', kojeneček 30'–40', novorozenec 50'–60'
tachypnoe	zvýšená dechová frekvence
bradypnoe	snížená dechová frekvence
dyspnoe	dušnost, namáhavé obtížné dýchání, pocit nedostatku vzduchu v nádechu
apnoe	zástava dechu
hypoxemie	snížená koncentrace kyslíku v krvi
hypoxie	snížená koncentrace kyslíku ve tkáních
anoxemie	chybění kyslíku v krvi
anoxie	chybění kyslíku ve tkáních
hypoventilace	povrchové dýchání
hyperventilace	hluboké dýchání
hibernace	podchlazení pod 35 °C
hypotermie	podchlazení v rozmezí 35–35,9 °C
afebrilní	bez horečky, s normální tělesnou teplotou v rozmezí 36,0–36,9 °C
subfebris	zvýšená tělesná teplota v rozmezí 37,0–37,9 °C
febris	horečka v rozmezí 38,0–40,0 °C
hyperpyrexie	horečka nad 40,1 °C
incize	řez, rozříznutí, chirurgické otevření
sutura	sešití
venesekce	chirurgická preparace žíly
punkce	nabodnutí tělní dutiny, orgánu za diagnostickým nebo terapeutickým účelem
biopsie	odběr vzorků tkáně k mikroskopickému vyšetření (histologickému, cytologickému)
excize	vyříznutí
extirpace	odstranění ložiska/útvary
exkochleace	vyškrábání obsahu orgánu, vředu, furunklu
enukleace	1. operační výkon – odstranění kulovitých ohraničených útvarů (nádorů, očního bulbu) 2. odstranění jádra z buňky
extrakce	vytažení
evakuace	vypuštění, vyprázdnění tělesné dutiny
resekce	odstranění části orgánu
repozice	napravení, vrácení do původní pozice
osteosyntéza	spojení kostních fragmentů kovovými hřebíky, šrouby a dlahami
trepanace	vyvrtání otvoru do kosti
exartikulace	odstranění části končetiny jejím oddělením v kloubu, amputace v kloubu
amputace	odstranění periferní části těla
ablace	odstranění části těla nebo tkáně (prsů, nehtů)

anastomóza	1. přirozené anatomické spojení mezi dvěma cévami 2. uměle založená spojka mezi dvěma dutými orgány nebo spojení částí dutého orgánu: end-to-end (termino-terminální = koncem ke konci); side-to-side (latero-laterální = stranou ke straně); end-to-side (termino-laterální = koncem ke straně)
-ektomie	úplné odstranění – např. gastrektomie, appendektomie
-tomie	protěti, otevření – např. gastrotomie, laparotomie
-stomie	uměle vytvořené vyústění dutého orgánu na povrch těla – např. kolostomie
-trypse	rozdrčení kamene v dutém orgánu, např. litotrypse
-pexe	zavěšení, přichycení k určitému místu, např. nefropexe
lumbální punkce	nabodnutí prostoru mezi 4. a 5. bederním obratlem
subokcipitální punkce	nabodnutí prostoru při horním okraji trnu 2. krčního obratle
hrudní punkce	nabodnutí prostoru mezi 7. a 8. žebrem v zadní axilární čáře
sternální punkce	nabodnutí hrudní kosti ve výši 2. a 3. mezižebří
břišní punkce	nabodnutí dutiny břišní ve střední čáře 3 cm pod pupkem nebo na čáře spojující přední trn kyčelní kosti a pupek
punkce močového měchýře	nabodnutí močového měchýře těsně nad symfýzou ve střední čáře
tracheotomie	otevření trachey ve výši 2. a 3. chrupavčitého prstence
magistrality	léky připravené lékárníkem, IVPL (individuálně vyráběné léčiva)
speciality	hromadně vyráběné léky (farmaceutické firmy), HVLP (hromadně vyráběná léčiva)
alopatická léčiva	potlačují příznaky chorob, léčiva opačného účinku
homeopatická léčiva	potlačují příznaky chorob, léčiva stejného účinku
pharmacopoea	lékopis, soupis oficiálních léčiv a léčivých přípravků
paliativní účinek	zmírňuje příznaky, neovlivňuje příčinu nemoci
kurativní účinek	ovlivňuje příčinu nemoci
podpůrný účinek	podporuje funkce organismu
substituční účinek	nahrazuje tělu chybějící látky např. inzulin
posilňující účinek	posiluje organismus (vitamíny, minerální látky)
tlumivý účinek	tlumivý účinek
vedlejší účinek	nežádoucí
toxický účinek	škodlivý
kumulativní účinek	hromadění v organismu
idiosynkratický účinek	toxický účinek, dostaví se i po netoxické dávce
léková interakce	při podání 2 a více léků účinek potencuje = zvyšuje (např. diuretika potencují účinek antihypertenziv) účinek inhibuje = snižuje
forte	silný
biforte	2krát silný
mitte	slabý
retard	prodloužený účinek

duplex	dvojitý účinek
pro adultis	pro dospělé
pro infantibus	pro děti
pulveres (pulv.)	prášky; sypké látky s přesným dávkováním do sáčků nebo želatinových tobolek
tabulettae (tbl.)	tablety; slisovaný prášek
tabulettae effervescens	šumivé tablety; k léčebné látce přidán uhličitán sodný
tabulettae obductae (dgr.)	dražé; ochranný obal (gastrorezistentní/enterosolventní = rozpouštění a vstřebávání léku až ve střevě)
capsulae (cps.)	kapsle; želatinový obal, pomalu se rozpouští
granula (gran.)	zrnka; prášek v malých nepravidelných tvarech
unguenta (ung.)	masti; podklad tuk (vazelína, lanolin)
pastae	pasty (mastný základ + 50% indifferenční prášek), nevstřebávají se
linimenta (lin.)	gely, želé; léčebná látka smíchaná s gelem
cremea (crm.)	krémy; hydrofilní přípravky (vyšší obsah vody)
suppositoria (supp.)	čípky; z glycerínové želatiny nebo kakaového másla, kuželovitý tvar
globuli vaginales	poševní globule
sapones (sap.)	mýdla (s léčivými látkami)
emplastra (empl.)	lepivé přípravky na kůži
solutiones (sol.)	roztoky (účinná látka je rozpuštěna ve vodě nebo v lihu)
guttae (gtt.)	kapky
suspensio (susp.)	suspenze
mixturae (mixt.)	směsi (spojení více látek)
tincturae (tinc.)	tinkтуры; např. lihové výtažky z bylin
species (spec.)	čaje (sušené byliny)
extracta (extr.)	výtažky (léčivo vyluhované z drogy v lihu nebo ve vodě)
intradermální aplikace (i.d.) intrakutánní aplikace (i.c.)	parenterální podání léku do kůže
subkutánní aplikace (s.c.)	parenterální podání léku pod kůži (nástup účinku 10–20 min.)
intramuskulární aplikace (i.m.)	parenterální podání léku do svalu (nástup účinku 5–10 min.)
intravenózní aplikace (i.v.)	parenterální podání léku do žíly (nástup účinku do 1 min.)
intraoseální aplikace (i.o.)	parenterální podání léku do kosti (nástup účinku do 1 min.)
intraarteriální aplikace (i.a.)	parenterální podání léku do tepny (nástup účinku ihned)
intrakardiální aplikace (i.c.)	parenterální podání léku do srdce
intraartikulární aplikace (i.a.a.)	parenterální podání léku do kloubu
intraatrickální aplikace	parenterální podání léku do páteřního kanálu

intratracheální aplikace	parenterální podání léku do trachey
inhalační aplikace	parenterální podání léku do dýchacích cest
paravenózní podání	podání léku mimo žílu
flebitis	zánět žil
tromboflebitida	zánět žil s krevní sraženinou
referenční rozmezí kalia/draslíku (biochemie krev)	3,8–5,1 mmol/l
hypokalémie	snížená hladina draslíku v krvi
hyperkalémie	zvýšená hladina draslíku v krvi
referenční rozmezí natria/sodíku (biochemie krev)	135,0–145,0 mmol/l
hyponatrémie	snížená hladina sodíku v krvi
hypernatrémie	zvýšená hladina sodíku v krvi
referenční rozmezí chloridů/solí kyseliny chlorovodíkové (biochemie krev)	97,0–109,0 mmol/l
hypochlorémie	snížená hladina chloridů v krvi
hyperchlorémie	zvýšená hladina chloridů v krvi
referenční rozmezí calcia/vápníku (biochemie krev)	2,00–2,75 mmol/l
hypokalcémie	snížená hladina vápníku v krvi
hyperkalcémie	zvýšená hladina vápníku v krvi
referenční rozmezí magnesia/hořčíku (biochemie krev)	0,65–1,05 mmol/l
hypomagnézie	snížená hladina hořčíku
hypermagnezémie	zvýšená hladina hořčíku
referenční rozmezí fosforu (biochemie krev)	0,84–1,45 mmol/l
hypofosfatémie	snížená hladina fosforu
hyperfosfatémie	zvýšená hladina fosforu
kreatinin	konečný produkt odbourávání kreatinfosfátu, který je energetickou zásobárnou pro sval
referenční rozmezí kreatininu (biochemie krev)	muži 44–97 μ mol/l ženy 44–80 μ mol/l
kyselina močová	konečný produkt metabolismu purinů (základních stavebních složek nukleových kyselin)
referenční rozmezí kyseliny močové (biochemie krev)	muži 220–420 μ mol/l ženy 140–340 μ mol/l
urea/močovina	konečný produkt odbourávání bílkovin

referenční rozmezí urey/močoviny (biochemie krev)	muži 2,8–8,0 mmol/l ženy 2,0–6,7 mmol/l
referenční rozmezí glukózy/krevního cukru (biochemie krev)	3,6–5,6 mmol/l
referenční rozmezí leukocytů/bílých krvinek (krevní obraz, hematologie)	4–10 $10^9/l$
referenční rozmezí erytrocytů/červených krvinek (krevní obraz, hematologie)	muži 4,0–5,80 $10^{12}/l$ ženy 3,80–5,20 $10^{12}/l$
referenční rozmezí hemoglobinu/krevního barviva (krevní obraz, hematologie)	muži 135–175 g/l ženy 120–160 g/l
referenční rozmezí hematokritu/poměru červených krvinek a plné krve (krevní obraz, hematologie)	muži 0,40–0,50 ženy 0,35–0,47
referenční rozmezí trombocytů/krevních destiček (krevní obraz, hematologie)	150–400 $10^9/l$
APTT (koagulace, hematologie)	aktivovaný parciální tromboplastinový čas, vyšetření koagulační kaskády, měří čas do vzniku koagula, referenční rozmezí 25,9–40 sekund
Quickův test	protrombinový test, měří rychlost přeměny protrombinu na trombin, referenční rozmezí 0,8–1,2 INR
relaps	opětovné objevení příznaků nemoci, která byla v klidovém období
remise	vymizení příznaků a projevů onemocnění, nikoliv nemoci samé
recidiva	návrat nemoci, která již byla vyléčena nebo u které již vymizely příznaky